

روزنامه علمی

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تفت
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته حقوق
گرایش جزا و جرم شناسی

عنوان

**رسیدگی های کیفری با تعدد قضات در قانون
آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲**

استاد راهنما

دکتر مجید دهقان چناری

نگارنده

مهسا شریف لنجانی

شهریور ۱۳۹۶

بسمه تعالی
فرم شماره (۲۰)
تاییدیه هیات داوران

بدینوسیله تایید می شود که جلسه ی دفاع از پایان نامه ی خانم مهسا شریف لنجانی با عنوان: رسیدگی های کیفری با تعدد قضات در قانون آئینی دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با حضور هیات داوران ذیل تشکیل گردید و هیات داوران پس از مطالعه پایان نامه و شرکت در جلسه دفاع صحت و کفایت تحقیق انجام شده را بر اساس مقررات دانشگاه آزاد اسلامی جهت اعطای درجه کارشناسی ارشد در رشته ی حقوق گرایش جزا و جرم شناسی به نامبرده مورد تایید قرار می دهند.

۱) آقای دکتر مجید دهقان چناری

سمت در پایان نامه: استاد راهنما استادمشاور داورداخل دانشگاه داور خارج دانشگاه

امضاء

۲) آقای / خانم دکتر

سمت در پایان نامه: استاد راهنما استادمشاور داورداخل دانشگاه داور خارج دانشگاه

امضاء

۳) آقای / خانم دکتر

سمت در پایان نامه: استاد راهنما استادمشاور داورداخل دانشگاه داور خارج دانشگاه

امضاء

۴) آقای / خانم دکتر

سمت در پایان نامه: استاد راهنما استادمشاور داورداخل دانشگاه داور خارج دانشگاه

امضاء

به نام خدا

فرم شماره (۲۱)

منشور اخلاق پژوهش

با استعانت از خدای سبحان و با اعتقاد راسخ به اینکه عالم محضر خداست و او همواره ناظر بر اعمال ماست و به منظور انجام شایسته ی پژوهش های اصیل، تولید دانش جدید و بهسازی زندگانی بشر، ما دانشجویان و اعضای هیات علمی دانشگاه ها و پژوهشگاه های کشور:

تمام تلاش خود را برای کشف حقیقت و فقط حقیقت به کار خواهیم بست و از هرگونه جعل و تحریف در فعالیتهای علمی پرهیز می کنیم.

حقوق پژوهشگران، پژوهیدگان (انسان، حیوان، گیاه و اشیاء)، سازمان ها و سایر صاحبان حقوق را به رسمیت می شناسیم و در حفظ آن می کوشیم.

به مالکیت مادی و معنوی آثار پژوهشی ارج می نهیم، برای انجام پژوهشی اصیل اهتمام ورزیده از سرقت علمی و ارجاع نامناسب اجتناب می کنیم.

ضمن پابندی به انصاف و اجتناب از هرگونه تبعیض و تعصب، در کلیه فعالیتهای پژوهشی رهیافتی نقادانه اتخاذ خواهیم کرد.

ضمن امانتداری، از منابع و امکانات اقتصادی، انسانی و فنی موجود استفاده بهره ورانه خواهیم کرد.

از انتشار غیر اخلاقی نتایج پژوهش نظیر انتشار موازی همپوشان و چندگانه (تکه های) پرهیز می کنیم.

اصل محرمانه بودن و رازداری را محور فعالیتهای پژوهشی خود قرار می دهیم.

در همه فعالیتهای پژوهشی به منافع ملی توجه کرده و برای تحقق آن می کوشیم.

خویش را ملزم به رعایت کلیه هنجارهای علمی رشته خود، قوانین و مقررات، سیاستهای حرفه ای، سازمانی، دولتی و راهبردهای ملی در همه مراحل پژوهش می دانیم.

رعایت اصول اخلاق در پژوهش را اقدامی فرهنگی می دانیم و به منظور بالندگی این فرهنگ، به ترویج و اشاعه آن در جامعه اهتمام می ورزیم.

امضاء دانشجو

امضاء استاد راهنما

تقدیم به :

تقدیم به خدایی که آفرید جهان را، انسان را، عقل را، علم را، معرفت را، عشق را و به کسانی که
عشقشان را در وجود دمید. گاهی بیایم و احوالشان را بپرسیم
تقدیم به مقدسترین واژه‌ها در لغت نامه دلم، مادر مهربانم که زندگی را مدیون مهر و عطوفت آن
می‌دانم. پدرم، نماد مهربانی، بردباری و حامی بزرگم در مراحل زندگی.
تقدیم به اساتید محترم علی الخصوص استاد راهنما جناب آقای دکتر مجید دهقان چناری.

تشکر و قدر دانی

سپاس و ستایش مرا خدای جلاله که آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار، درفشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید سپاسگذار کسانی هستم که سرآغاز تولد من هستند. از یکی زاده میشوم و از دیگری جاودانه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۰	چکیده.....
۱۱	مقدمه.....
فصل اول: کلیات	
۱۳	۱-۱- بیان مسئله.....
۱۵	۲-۱- پیشینه تحقیق.....
۱۷	۳-۱- سوالات تحقیق.....
۱۷	۱-۳-۱- سوال اصلی.....
۱۷	۲-۳-۱- سوال فرعی.....
۱۷	۴-۱- فرضیه های تحقیق.....
۱۷	۱-۴-۱- فرضیه اصلی.....
۱۷	۲-۴-۱- فرضیه فرعی.....
۱۷	۵-۱- اهداف تحقیق.....
۱۷	۱-۵-۱- هدف اصلی.....
۱۸	۲-۵-۱- اهداف فرعی.....
۱۸	۶-۱- جنبه نوآوری و جدید بودن تحقیق.....
۱۸	۷-۱- روش های تحقیق و پژوهش.....
۱۸	۸-۱- ساماندهی تحقیق.....
فصل دوم : مفاهیم، مبانی و تاریخچه مفاهیم	
۱۹	۱-۲- مفاهیم.....
۱۹	۱-۱-۲- قضا.....
۲۰	۲-۱-۲- قضاوت.....
۲۰	۳-۱-۲- آیین دادرسی کیفری.....
۲۱	۴-۱-۲- دادرسی.....
۲۱	۱-۴-۱-۲- رسیدگی و تصمیم گیری قضایی.....
۲۲	۲-۴-۱-۲- دعوای مدنی یا کیفری.....
۲۲	۳-۴-۱-۲- مرجع صلاحیت دار.....
۲۳	۵-۱-۲- دادرسی عادلانه.....
۲۴	۶-۱-۲- حقوق متهم.....

- ۲-۱-۷-دادگاه کیفری یک ۲۶
- ۲-۱-۸-دادگاه تجدید نظر ۲۷
- ۲-۲-مبانی تعدد قضات ۲۷
- ۲-۲-۱:بررسی مبنای فقهی مشروعیت تعدد قضات ۲۷
- ۲-۲-۲- کاربرد نظام تعدد قضات ۲۸
- ۲-۲-۳- مزایای نظام تعدد قضات ۳۲
- ۲-۳-تاریخچه تعدد قضات ۳۳
- ۲-۳-۱- قضاوت در عصر جاهلیت ۳۳
- ۲-۳-۲- قضاوت در صدر اسلام ۳۴
- ۲-۳-۳: قضاوت در ایران باستان ۳۵
- ۲-۳-۴-قضاوت در دوران اشکانیان ۳۷
- ۲-۳-۵-تشکیلات قضایی دوران ساسانیان ۳۸

فصل سوم : استانداردهای کیفری و تعدد قضات

- ۳-۱-استانداردهای کیفری در حقوق ایران ۳۹
- ۳-۱-۱-اصول دادرسی عادلانه ۴۰
- ۳-۱-۱-۱- کلی بودن اصول حقوقی دادرسی ۴۱
- ۳-۱-۱-۲- اصل صلاحیت عام ۴۱
- ۳-۱-۱-۳- اصل حق دادخواهی و بهره مندی از محاکمه عادلانه ۴۳
- ۳-۱-۱-۴- اصل برائت ۴۳
- ۳-۱-۱-۵- اصل تساوی مردم در برابر قانون ۴۴
- ۳-۱-۱-۶- اصل قانونی بودن دلایل ۴۵
- ۳-۱-۱-۷-استقلال و بی طرفی قاضی و دادگاه ۴۷
- ۳-۱-۲-اصول حقوق متهم ۵۳
- ۳-۱-۲-۱-استاندارد های عدالت کیفری اطفال ۵۵
- ۳-۱-۲-۲-حق داشتن وکیل ۵۶
- ۳-۱-۲-۳- موجه و مستدل بودن آرا محاکم ۵۷
- ۳-۱-۲-۴-حضور متهم در جلسه دادرسی ۵۸
- ۳-۲-تعدد قضات و نوآوری قانون ۶۰
- ۳-۲-۱-دادرسی منصفانه با نظام تعدد قضات ۶۲
- ۳-۲-۲-تعدد قضات و حمایت از خانواده ۶۳

- ۳-۲-۳- اصل ترافعی و تعدد قضات ۶۵
- ۳-۲-۴- تعدد قضات در تجدیدنظرخواهی، حقی غیر قابل انکار ۶۵
- ۳-۳- تعدد قضات موافقان و مخالفان ۶۷
- ۳-۳-۱- موافقان تعدد قضات ۶۷
- ۳-۳-۲- مخالفان تعدد قضات ۶۸

فصل چهارم : تعدد قضات در مراجع مختلف کیفری

- ۴-۱- صلاحیت در حقوق ایران ۷۱
- ۴-۲- انواع صلاحیت ۷۳
- ۴-۲-۱- صلاحیت محلی ۷۳
- ۴-۲-۲- صلاحیت شخصی ۷۷
- ۴-۲-۳- صلاحیت ذاتی ۸۱
- ۴-۳- صلاحیت در نظام های مختلف دادرسی ۸۳
- ۴-۴- صلاحیت در آیین دادرسی کیفری جدید ۸۷
- ۴-۴-۱- صلاحیت دادگاه کیفری یک ۸۷
- ۴-۴-۲- صلاحیت دادگاه کیفری دو ۸۹
- ۴-۵- نوآوری، مزایا و معایب آیین دادرسی کیفری سال ۹۲ ۹۰
- ۴-۵-۱- تعدد قضات در دادرسی های اطفال ۹۳
- ۴-۵-۲- تعدد قضات در دادگاه های نظامی ۹۴
- ۴-۵-۳- تعدد قضات در جرائم سنگین ۹۴
- ۴-۵-۴- استفاده از تعدد قضات در دادگاه های عالی ۹۵
- ۴-۶- رابطه تعدد قضات و صلاحیت ۹۶

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۵-۱- نتیجه گیری ۹۸
- ۵-۲- پیشنهادات ۱۰۴
- منابع و مأخذ ۱۰۵
- منابع فارسی ۱۰۵
- منابع اینترنتی ۱۰۵
- چکیده لاتین ۱۰۶

چکیده

در کشور ما برای رسیدگی به پرونده هایی که از اهمیت بیشتری برخوردارند، نظام تعدد قضاات پیش بینی شده است. این روش در دادگاه های کیفری مورد استفاده قرار میگیرند که صلاحیت رسیدگی به جرایم بزرگ با مجازات های سنگین را دارد. این روش مانع از آن میشود که اشتباه منجر به نتایج سنگین شود. این پژوهش به رسیدگی های کیفری با تعدد قضاات در قانون آئین دادرسی کیفری پرداخته است. نتایج نشان داد حمایت از جامعه و احقاق حق مهم ترین مبانی دادرسی کیفری است که تعدد قضاات در موارد خاص، آن را محقق میگرداند. تعدد قاضی اصولی تر و منطقی تر از وحدت قاضی به نظر می آید و از نظر اجتماعی با اهمیت تر از حکم قاضی واحد به شمار می آید و رابطه معناداری بین سیستم تعدد قاضی و نزدیک شدن به عدالت کیفری وجود دارد و در نهایت سیستم تعدد احتمال خطای قاضی را کاهش می دهد. اشکالات آن از قبیل به صرفه نبودن از لحاظ اقتصادی یا زمان بردن آن از لحاظ رسیدگی چیز چندان مهمی نیست و در مقابل محاسن تعدد قضاات فرع به حساب می آیند. تعدد قضاات که برخی از آن به قضاوت شورایی و قضاوت جمعی نیز تعبیر می کنند، عبارت است از دادرسی و داوری دعوی مدنی یا جزایی به وسیله دست کم سه قاضی، به گونه ای که رأی صادره مورد قبول همه یا اکثریت آنها باشد. این گونه قضاوت در ادبیات فقهی حقوقی موجود، کمتر به تفصیل و به صورت همه جانبه مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه، عمده دلایل حقوقدانان موافق و مخالف مطرح گردیده، دلایل موافقان را قابل قبول تر می داند و با توجه به وضعیت قضاوت در عصر کنونی (عصر غیبت) و نیز پیچیدگی های دعاوی امروزه، قضاوت جمعی را در مقایسه با قضاوت انفرادی از استحکام بیشتری برخوردار می داند. نکته مهم در قضاوت شورایی وجود رابطه معناداری بین سیستم تعدد قاضی و نزدیک شدن به عدالت کیفری است. بدین معنا که بهره گیری از نظام قضاوت شورایی احتمال خطای قاضی را کاهش داده و رضایت طرفین دعوی را فراهم می سازد.

واژه های کلیدی: رسیدگی کیفری، قضاوت در قانون، آیین دادرسی کیفری. تعدد قضاات

مقدمه

تعدد قضاات که برخی از آن به قضاوت شورایی و قضاوت جمعی نیز تعبیر می کنند، عبارت است از دادرسی و داوری دعوی مدنی یا جزایی به وسیله دست کم سه قاضی، به گونه ای که رأی صادره مورد قبول همه یا اکثریت آنها باشد. این گونه قضاوت در ادبیات فقهی حقوقی موجود، کمتر به تفصیل و به صورت همه جانبه مورد بررسی قرار گرفته است قانون آیین دادرسی کیفری نیز با تصریح به این حق متهمان، تکالیفی برای مقامات انتظامی و قضایی مقرر نموده که با توسل به شیوه های خاص اطلاع رسانی همچون تفهیم اتهام، ابلاغ احضار نامه و آگاهی در جرایم درصدد اجابت آن است. بر طبق ماده های معینی نظام تعدد قضاات در کشور ایران پیش بینی شده است، همچنین برای رسیدگی به پرونده های مهم و بزرگ از حضور چند قاضی استفاده میشود و مورد رسیدگی قرار میگیرد. آیین دادرسی کیفری به لحاظ اینکه مجموعه ای از قوانین و مقرراتی است که ممکن است جرائم تاثیر گذاری کشف شود و یا به امور مهمی رسیدگی کند. اهمیت ویژه ای دارد در کشور ما برای رسیدگی به پرونده هایی که از اهمیت بیشتری برخوردارند، نظام تعدد قضاات پیش بینی شده است. این روش در دادگاه های کیفری مورد استفاده قرار میگیرند که صلاحیت رسیدگی به جرایم بزرگ با مجازات های سنگین را دارد. این روش مانع از آن میشود که اشتباه منجر به نتایج سنگین شود. دادگاه کیفری برای رسیدگی به جرایمی که مجازات قانونی آن ها قصاص نفس یا اعدام یا صلب یا حبس اند ممکن است از چندین قاضی استفاده شود و همچنین برای رسیدگی به جرایمی که مجازات قانونی آن ها قصاص عضو و جرایم سیاسی باشد نیز گاه با چند نفر از قضاات تشکیل میشود.

در رابطه با رسیدگی به جرائمی مانند جرائمی که موجب مجازات سلب حیات میشوند، جرائمی که منجر به قطع عضو و جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی یا میزان ثلث دیه کامل شود و یا جرائم سیاسی و مطبوعاتی، نیاز به قضاوت با چند قاضی محرز میباشد هم چنین تضمین نظم عمومی و صیانت از حقوق فردی و اجرای عدالت مهم ترین اصولی است که در دادرسی کیفری وجود دارد و تعدد قضاات در موارد خاص آن را تضمین میکند.

حمایت از جامعه و احقاق حق مهم ترین مبانی دادرسی کیفری است که تعدد قضاات در موارد خاص، آن را محقق میگرداند.

حفظ و صیانت از مصالح جامعه با تعدد قضاات. رعایت حقوق متهم و متضرر از جرم. تفکیک اتهامات صحیح از تعقیبات سقیم و ناروا و پیشگیری از اشتباهات با تعدد قضاات مورد بررسی قرار می گیرد

موضوع حاضر نوعاً خاص و قابل تامل است و ما تصمیم گرفتیم با استناد به کتب و مجلات و سایر منابع موارد ذیل را مورد بررسی قرار دهیم:

بررسی چالش های رسیدگی با تعدد قضات در حقوق ایران

بررسی ضرورت تعدد قضات در حقوق ایران

پیامدهای تعدد قضات در دادگاههای کیفری

آثار مثبت تعدد قضات در دادگاههای کیفری

اصول مهم دادرسی کیفری در تعدد قضات

فصل اول

کلیات

۱-۱- بیان مسئله

در کشور ما برای رسیدگی به پرونده هایی که از اهمیت بیشتری برخوردارند ، نظام تعدد قضات پیش بینی شده است . این روش در دادگاه های کیفری مورد استفاده قرار میگیرند که صلاحیت رسیدگی به جرایم بزرگ با مجازات های سنگین را دارد . این روش مانع از آن میشود که اشتباه منجر به نتایج سنگین شود . دادگاه کیفری برای رسیدگی به جرایمی که مجازات قانونی آن ها قصاص نفس یا اعدام یا صلب یا حبس اند ممکن است از چندین قاضی استفاده شود و همچنین برای رسیدگی به جرایمی که مجازات قانونی آن ها قصاص عضو و جرایم سیاسی باشد نیز گاهاً با چند نفر از قضات تشکیل میشود (پارسائی ، ۱۳۸۸، ص ۳) .

ماده هایی در آیین دادرسی کیفری وجود دارد که در آن به شکلی به وجود چند قاضی اشاره شده است که به شرح ذیل است

ماده ۲۹۶- دادگاه کیفری با حضور رئیس و دو مستشار در غیاب رئیس با حضور سه مستشار تشکیل میشود در این وضعیت ریاست دادگاه به عهده عضو مستشاری است که سابقه قضائی بیشتری دارد

ماده ۲۹۷- دادگاه انقلاب برای رسیدگی به جرائم موجب مجازات مندرج در بندهای الف ، ب ، پ و ت .
ماده ۳۰۲ این قانون با حضور رئیس و دو مستشار تشکیل میشود . دادگاه برای رسیدگی به سایر موضوعات
با حضور رئیس یا دادرس علی البدل یا توسط یک مستشار تشکیل میشود
ماده ۲۹۸- دادگاه اطفال و نوجوانان با حضور یک قاضی و دو مشاور تشکیل میشود . نظر مشاوران
، مشورتی است

ماده ۳۰۲- به جرائم زیر در دادگاه کیفری یک رسیدگی میشود
الف) جرائم موجب مجازات سلب حیات
ب) جرائم موجب حبس اند
پ) جرائم موجب مجازات قطع عضو و جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی با میزان ثلث دیه
کامل یا بیش از آن

ت) جرائم سیاسی و مطبوعاتی
ماده ۳۱۵- در صورتیکه اطفال و نوجوانان مرتکب یکی از جرائم مشمول صلاحیت دادگاه کیفری
یک یا انقلاب شوند به جرائم آنان در دادگاه کیفری یک ویژه رسیدگی به جرائم اطفال و نوجوانان رسیدگی
میشود و متهم از کلیه امتیازاتی که در دادگاه اطفال و نوجوانان اعمال میشود بهره مند میگردند .
تبصره ۲- حضور مشاوران با رعایت شرایط مقرر در این قانون ، برای رسیدگی به جرائم اطفال و
نوجوانان در دادگاه کیفری یک ویژه رسیدگی به جرائم آنان الزامی است .

ماده ۳۸۲- دادگاه کیفری یک ، در صورت صدور کیفرخواست و حدود آن مبادرت به رسیدگی و
صدور رای میکند ، مگر در جرائمی که مطابق قانون لزوماً به طور مستقیم در دادگاه کیفری یک مورد
رسیدگی واقع میشود . در این صورت انجام تحقیقات مقدماتی مطابق بر عهده دادگاه کیفری یک است .

ماده ۴۲۵- در مواردی که دادگاه با تعدد قاضی تشکیل میشود ، هرگاه نسبت به یکی از اعضاء ایراد
رد شود و آن عضو از رسیدگی امتناع کند ، دادگاه با حضور عضو دیگر تکمیل میشود و مبادرت به رسیدگی
میکند . چنانچه ایراد رد مورد پذیرش قرار نگیرد ، همان دادگاه بدون حضور عضو دیگر تکمیل میشود و
مبادرت به رسیدگی میکند . چنانچه ایراد رد مورد پذیرش قرار نگیرد ، همان دادگاه بدون حضور عضو
مورد ایراد در وقت اداری به اعتراض رسیدگی و قرار رد یا قبول ایراد را صادر میکند . هرگاه چند نفر از
اعضای دادگاه مورد ایراد واقع شوند و ایراد رد راقبول نکنند ، چنانچه تعداد اعضای باقیمانده شعبه اکثریت
را تشکیل دهد ، اکثریت اعضاء بدون حضور اعضاء مورد ایراد و در وقت اداری به اعتراض رسیدگی و
قرار رد یا قبول ایراد را صادر میکنند . هرگاه تعداد باقیمانده اعضاء شعبه دیوان عالی کشور به عمل میابد .
هرگاه شعبه دیوان درخواست رد را وارد بداند ، پرونده جهت رسیدگی به دادگاه هم عرض ارجاع میشود

بر طبق ماده های معینی نظام تعدد قضات در کشور ایران پیش بینی شده است ، همچنین برای رسیدگی به پرونده های مهم و بزرگ از حضور چند قاضی استفاده میشود و مورد رسیدگی قرار میگیرد . آئین دادرسی کیفری به لحاظ اینکه مجموعه ای از قوانین و مقرراتی است که ممکن است جرائم تاثیر گذاری کشف شود و یا به امور مهمی رسیدگی کند . اهمیت ویژه ای دارد . ابعاد این پژوهش از جهات مختلف مانند رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی ، دادگاه اطفال و نوجوانان ، جرائمی که موجب مجازات سلب حیات و مجازات قطع عضو میشود مورد بررسی قرار میگیرد .

آئین دادرسی کیفری : «آئین دادرسی کیفری مجموعه مقررات و قواعدی است که برای کشف جرم، تعقیب متهم، تحقیقات مقدماتی، میانجیگری، صلح میان طرفین، نحوه رسیدگی، صدور رای، طرق اعتراض به آراء، اجرای آراء، تعیین وظایف و اختیارات مقامات قضایی و ظابطان دادگستری و رعایت حقوق متهم، بزه دیده و جامعه وضع می شود.» (مفاد ماده ۱ قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲)

رسیدگی کیفری : مراحل آئین دادرسی کیفری رسیدگی کیفری نام دارد . پروسه دادرسی کیفری به قرار زیر است :

- ۱- مرحله کشف جرم
- ۲- مرحله تعقیب جرم
- ۳- مرحله انجام تحقیقات مقدماتی (کریمی، ۱۳۹۰، ص ۶۳)

۱-۲- پیشینه تحقیق

۱- ابوالقاسم شم آبادی مقاله ای تحت عنوان تحقیق دادرسی منصفانه با نظام تعدد قضات در سال (۱۳۹۱) ارائه داده است . ایشان در مقاله خود عنوان میکنند که دو راهکاری که بیشتر از همه مورد استفاده قرار میگیرد ، چند مرحله ای کردن رسیدگی و استفاده از نظام تعدد قضات است . در توضیح نظام تعدد قاضی باید گفت در پرونده های مهم که اشتباه میتواند تاثیر جبران ناپذیری به دنبال داشته باشد ، از وجود چند قاضی برای رسیدگی به پرونده استفاده میشود و رای در نتیجه بر آیند نظرات آن ها صادر میشود و بدین ترتیب امکان خطا کمتر میشود . در حال حاضر برخی دادگاه های ایران از این روش استفاده می کنند .

۲- اسماعیل صفوی - دانشجوی کارشناسی ارشد آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات گروه حقوق ایلام ، ایران و اختر سلطانی - عضو هیئت علمی دانشگاه واحد ایلام - گروه حقوق ، مقاله ای ارائه داد در این مقاله عنوان کرد : تعدد قضات که برخی از آن به قضاوت شورایی و قضاوت جمعی نیز تعبیر می کنند، عبارت است از دادرسی و داوری دعوی مدنی یا جزایی به وسیله دست کم سه قاضی ، به گونه ای که رای صادره مورد قبول همه یا اکثریت آن ها باشد . این گونه قضاوت در ادبیات فقهی حقوقی موجود

، کمتر به تفضیل و به صورت همه جانبه مورد بررسی قرار گرفته است . در این مطالعه عمده دلایل حقوقدانان موافق و مخالفان مطرح گردیده است.

۳- محمد ادیبی مهر و مرتضی کشاوری در مقاله ای تحت عنوان بررسی فقهی مشروعیت تعدد قاضی در سال ۱۳۹۱ عنوان کرد نهاد تعدد قاضی ، مبتنی بر سیره عقلاییه ای است که در نظام های مختلف حقوقی دیده میشود . به گونه ای که مجمعی از قضات به صورت مشترک و در یک مورد واحد به انشاء و اصدار حکم پردازند . هرچند در کلام همه فقهای امامیه ، به صراحت سخنی پیرامون نهاد تعدد قاضی و یا قضات مشترک و شورایی به چشم نمیخورد ولی با بررسی ادله جواز قضا می توان دریافت که فقها وحدت یا تعدد قضاوت را در شرایط کلی قاضی مطرح نکرده اند . بنابراین از اطلاق این ادله میتوان راهی به سوی این شیوه قضاوت گشود . همچنین با بررسی تفاوت مفهوم حکم و فتوی و تعریف موسعی که فقها برای حکم حاکم قایل هستند میتوان به این دست یافت که حکم ، به رغم مصلحت ملزمه ای که در آن نهفته است موضوعیت تام ندارد و طریقی برای رسیدن به حجت شرعی است و در این طریق ، تفاوتی میان وحدت و تعدد قاضی در انشاء حکم وجود ندارد و چه بسا نحوه قضاوت مشترک که حاصل شور و مشورت قضات است بیشتر مورد اطمینان است .

۴- عباس کامرانی جامعه شناس و جرم شناس با تحقیقات متعدد که در سال (۱۳۹۱-۱۳۹۲) در رابطه با انواع جرم و نحوه رسیدگی به آن انجام داده است ، معتقد است که زمانی جرمی اتفاق می افتد و تنها یک نفر بنا به قوانین باید بر روی آن جرم نظر بدهد . ممکن است مجرم فکر کند که عمدی در کار بوده است و یا حتی با وجود جرمی که انجام داده تصور کند که قاضی مربوطه با غرض ورزی او را محاکمه کرده است . زمانی که تعدادی از قضات بر روی جرمی نظر بدهند میتوان این تصور را در فرد به حد اقل رسانید .

۵- سلحشور عضو هیئت مدیره کانون وکلای دادگستری در سال (۱۳۹۱) پژوهش با عنوان بررسی دادگاه های تجدید نظر و دادگاه کیفری با جرائم خاص ، بیان میکند که دادگاه تجدید نظر و دادگاه کیفری که به جرائم خاص رسیدگی میکند باید با حضور چند قاضی تشکیل شود .

۶- نادری وکیل دادگستری در سال (۱۳۹۰) با پژوهش خود تحت عنوان رسیدگی های اولیه به جرائم ، به این نتیجه دست یافت که به طور کلی در رسیدگی های اولیه ، در دادرسی کیفری تعدد قضات وجود ندارد . این امر در تمامی دنیا نیز به همین شکل است .

۱-۳-سوالات تحقیق

۱-۳-۱-سوال اصلی

تعدد قضاات در چه مواردی ضروری هست؟

۱-۳-۲-سوال فرعی

- پیامدهای تعدد قضاات در دادگاهها چیست؟

- آثار مثبت تعدد قضاات چیست؟

۱-۴-فرضیه های تحقیق

۱-۴-۱-فرضیه اصلی

- به نظر میرسد در رابطه با رسیدگی به جرائمی مانند جرائمی که موجب مجازات سلب حیات میشوند، جرائمی که منجر به قطع عضو و جنایات عمدی علیه تمامیت جسمانی یا میزان ثلث دیه کامل شود و یا جرائم سیاسی و مطبوعاتی، نیاز به قضاوت با چند قاضی محرز می باشد.

۱-۴-۲-فرضیه فرعی

- رعایت حقوق متهم و متضرر از جرم و پیشگیری از اشتباهات و تفکیک اتهامات صحیح از تعقیبات ناروا مهم ترین پیامدهای تعدد قضاات به شمار می رود.

- تضمین نظم عمومی و صیانت از حقوق فردی و اجرای عدالت و حمایت از جامعه و احقاق حق مهم ترین آثاری است که تعدد قضاات در موارد خاص آن را تضمین میکند.

۱-۵-اهداف تحقیق

۱-۵-۱-هدف اصلی

- بررسی چالش های رسیدگی با تعدد قضاات در حقوق ایران

۱-۵-۲-اهداف فرعی

- بررسی حفظ و صیانت از مصالح جامعه با تعدد قضات
- بررسی رعایت حقوق متهم و متضرر از جرم با تعدد قضات
- بررسی تفکیک اتهامات صحیح از تعقیبات سقیم و ناروا با تعدد قضات
- بررسی پیشگیری از اشتباهات با تعدد قضات

۱-۶-جنبه نوآوری و جدید بودن تحقیق

نوآوری این تحقیق رسیدگی های کیفری در قانون ۹۲ و مقایسه و بررسی قانون سال ۹۲ با سایر قوانین قبل است و به صورت موردی همه ی دادگاه هایی که سیستم تعدد دارند و همه ی جنبه های مختلف را مورد بررسی قرار داده است. موضوع حاضر نوعا خاص و قابل تامل است و تاکنون تحقیقی جامع در این زمینه انجام نگرفته است.

۱-۷-روش های تحقیق و پژوهش

تحقیق مورد نظر از طریق روش کتابخانه ای انجام می شود، که طی آن با مراجعه به کتب و مجلات و سایر منابع مکتوب اعم از الکترونیکی و غیره موضوع مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت. در حقیقت با جمع آوری اطلاعات از کتابها، مقالات موجود سایت های معتبر علمی حقوقی اینترنتی در خصوص موضوع و سپس تحلیل آنها به نتایجی در آن خصوص دست می یابیم.

۱-۸-ساماندهی تحقیق

این پژوهش از ۵ فصل به شرح ذیل تشکیل شده است:

فصل اول: کلیات (شامل بیان مسأله، ضرورت، سوالات، اهداف، فرضیات و مانندان)

فصل دوم؛ مفاهیم (شامل مفاهیم متغیرهای پژوهش از جمله صلاحیت، آیین دادرسی کیفری، حقوق

متهم، ومانند آن)

فصل سوم: تعدد قضات و استانداردهای کیفری

فصل چهارم؛ تعدد قضات در صلاحیت دادگاه (محلی، شخصی، ذاتی) رابطه صلاحیت و تعدد قضات

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

فصل دوم

مفاهیم، مبانی و تاریخچه مفاهیم

۲-۱- مفاهیم

۲-۱-۱- قضا

قضا واژه ای است عربی، اصل آن قضای بوده است از ماده قَضَى که به خاطر قاعده صرفی یای بعد از الف تبدیل به همزه شده و جمع آن اقضیه می باشد، واژه قضیه نیز به معنای حکم آمده که جمع آن قضایا است.

واژه قضا در زبان فارسی به داوری، دادرسی و حکم ترجمه شده است و در کتب فقهی احکام قضا را تحت عنوان کتاب القضاء، کتاب القضا، کتاب القضا، کتاب القضا، و ادب القضا می توان یافت. عده ای از فقها معنای عرفی قضا را معادل معنای لغوی آن یعنی حکم گرفته اند و گروه دیگر از آن به "ولایت برحکم" یا "الزام به حکم" تعبیر نموده اند.

مهمترین تعاریفی که از قضاء در کتب فقهی شیعه و اهل سنت آمده بدین شرح است:

الف: شهید اول: "ولایة شرعیة علی الحکم فی المصالح العامه من قبل الامام". (شهید اول، ۳، ۱۶۸).

ب: شهید ثانی: "القضاء ای الحکم بین الناس". (شهید ثانی، ۳، ۶۱).

ج: مقدس اردبیلی: "القضاء ولاية عامة با لنيابة عن النبي او الإمام عموماً او خصوصاً" (اردبیلی، بی تا، ص ۲).

د: میرزا محمد آشتیانی: نیز همانند شهید ثانی و صاحب جواهر الکلام تعریف قضاء را به "الحکم بین الناس" بهتر از سایر تعاریف دانسته است. (آشتیانی، بی تا، ص ۲).
ه: امام خمینی (ره): "القضاء و هو حکم بین الناس و رفع تنازع بینهم" (امام خمینی (ره)، ۱۳۴۲، ص ۲).
حقوقدانان دانشمند اسلامی قضا را حکومت کردن و داوری کردن که مطابق یکی از معانی لغوی است و عدم اساس خصومت ها و احقاق و تمیز حقوق و ایجاد نظم اجتماع تعریف کرده اند.
و: "القضاء ... شرعاً، فصل الخصومات و قطع المنازعات". (ابن العابدین، ۱۲۴۴ه.ق، ص ۴).

۲-۱-۲- قضاوت

نهاد تعدد قاضی، مبتنی بر سیره عقلاییه ای است که در نظام های مختلف حقوقی دیده می شود. به گونه ای که مجمعی از قضات به صورت مشترک و در یک مورد واحد به انشاء و اصدار حکم بپردازند. البته، مسئله تعدد قاضی از جمله مباحثی است که گرچه در حقوق، مورد پذیرش حقوقدانان است و در سیستم های گوناگون حقوقی کمابیش وجود دارد؛ ولی در همه کتب فقهی امامیه مورد بحث قرار نگرفته است و آن دسته از فقها که این مهم را مورد بحث قرار داده اند، نه به طور تفصیلی و همه جانبه، بلکه به صورت گذرا و البته بیشتر در بحث صفات قاضی مورد بحث قرار داده اند.

۲-۱-۳- آیین دادرسی کیفری

ایجاد امنیت و آرامش در جامعه از طریق به کیفر رسانیدن بزهکاران یا اعمال تدابیر تأمینی و تربیتی درباره آنان، برعهده قدرت عمومی که از آن به دولت تعبیر می شود نهاده شده است. مجموع قواعد و مقرراتی که در طول رسیدگی کیفری، به معنای گسترده ای آن، باید رعایت گردد موضوع یکی از شاخه های علوم جنایی است که آیین دادرسی کیفری نامیده می شود. (زراعت، ۱۳۸۳، صص ۴۰-۳۶)

الف- تعریف آیین دادرسی کیفری

«آیین دادرسی کیفری مجموعه مقررات و قواعدی است که برای کشف جرم، تعقیب متهم، تحقیقات مقدماتی، میانجیگری، صلح میان طرفین، نحوه رسیدگی، صدور رای، طرق اعتراض به آراء، اجرای آراء، تعیین وظایف و اختیارات مقامات قضایی و ظابطان دادگستری و رعایت حقوق متهم، بزه دیده و جامعه وضع می شود». (مفاد ماده ۱ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲)